

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Institutiones Canonicae Sive Ius Ecclesiasticum

Wiestner, Jacob

Monachii, 1705

V. De Tempore, quô ea est petenda.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62620](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62620)

fatis efficax est ratio; cum enim minor in integrum restitutionis auxiliò reducatur in eum statum, in quo fuit, antequam beneficium per viam resignationis dimitteret, recuperat titulum & omne jus, quod in beneficio habuit ante ejus renuntiationem; ut opus non sit novà collatione; quòd beneficii titulus & jus, quod in eo habuit, non omnino absolute dimissum & alteri collatum sit, sed sub tacita conditione, *Nisi minor in integrum restitutionis beneficium in pristinum statum reducatur*: quæ ex Juris dispositione inesse videtur, *arg. l. i. ff. hac Rubr.* Accedit; quòd, si novà collatione opus esset ad beneficii per resignationem dimissi recuperationem, ea ipsà in integrum restitutione induceretur.

ARTICULUS V.

De Tempore, quò ea est petenda.

SUMMARIUM.

64. Quadriennium à primo 26. anni inchoati,
 65. Aut ætatis venia obtenta die Minoris,
 66. Ejusque heredibus:
 67. Majori à cessantis impedimentis,
 68. Et Ecclesie à Lesionis die datur.
 69. Casus, quibus ista post quadriennium restituitur.
 70. Quadriennium à Lesionis cognita,
 71. Et ab ejus completa die computantium DD. Opiniones.
 72. Quarum prior Tribunalium praxi:
 73. Posterior Juri & Rationi magis est conformis.
 74. Quadriennium Jure ad Restitutionis causam finiendam;

75. *Quibusdam casibus exceptis,*
 76. *Consuetudine ad eam implorandam datur.*
 77. *Lesionem minori ætate factam, minor:*
 78. *Quadriennii lapsum ejus adversarius probat.*

NE jura perpetuò maneant incerta, in integrum restitutionis petitio non perpetua: sed certò, olim quidem anni utilis, hodie verò continui quadriennii tempore est conclusa, *l. fin. C. de Temp. in integr. restit.* Minor itaque, licet, quamdiu in minori ætate est, ejus auxilium implorare valeat, major tamen factus restitutionem petere solummodo potest intra quadriennium, à vigesimo quinto ætatis anno exacto, sive à primo die inchoati ætatis anni vigesimi sexti usque ad impletum ultimum diem vigesimi noni anni, *l. fin. cit. &*, si veniam ætatis impetravit, *65.* à die, quò dicta venia obtenta & minori intimata fuit: præterquam, quòd contra ea, quæ ante ætatis veniam obtentam gessit, petenda restitutionis tempus ante vigesimum quintum ætatis annum impletum non finiatur, *l. Ea qua 5. cit.*

Sicut minori, sic etiam ipsius hæredi ad restitutionem petendam quadriennium à Jure est indultum, *l. Minor autem 18. §. fin. ff. de Minorib.* & quidem, si iste etiam Minor sit, computandum ab exacto 25. suæ ætatis anno, non attentà vel computatà ætate defuncti, *l. Ea qua 5. §. 1.* Si verò Minoris hæres sit Major, quadriennium computandum est ab aditâ hæreditate vel accepta bonorum possessione, *l. cit. §. fin. & l. Ex persona 4. C. eodem Tit.*

Quod si majori ante quadriennium, *66.* quod major factus ad restitutionem petendam habuit, *vg. 27. aut 28. ætatis annò defun-*

N n n

nò defun-

no defuncto succedat minor, iste ad illam petendam tantumdem habebit temporis, non ab adita hereditate, sed à completo suæ ætatis 25. anno computandi, quantum habuisset defunctus, puta tres vel duos tantum annos, *l. cit. §. 2.* Si verò hujusmodi majori succedat major, statim ut hereditatem adiit, ad restitutionem petendam tantum temporis v.g. duos tresve annos habet, si totidem mortis tempore supererant majori, 26. aut 27. ætatis anno defuncto, *Glossa fin. in l. cit. ubi Bruneman. à n. 2.*

67. Majores iis casibus, quibus in integrum restitutionis beneficiò gaudent, eam petere debent intra quadriennium, computandum à die, quò cessat causa absentia vel alterius impedimenti, propter quod eis restitutio conceditur, *l. fin. cit.*

68. Ecclesia etiam cæteraque sacra & religiosa loca, eique æquiparata Republica saltem à tempore læsionis, sive à die celebrati contractus vel alterius actus gesti vel completæ præscriptionis indeque acceptæ læsionis, *Clement. Unica* junctâ *Glossa V. A tempore*: à quo die inchoato, lapsoque quadrienniò non amplius restituntur, & possessor plenissimam securitatem consequitur: nisi aut prævaricatio aut fraus manifesta aut alia rationalis causa judicem moveat ad quadriennium extendendum, *c. 1. & c. Si adversus 2. in 6.*

69. Rationabiles autem & justas causas Ecclesiam, etiam post quadriennium, restituenti aliis DD. approbantibus *Glossa in c. 1. cit. V. Causa* esse, ait, Primò; quòd quadrienniò illò vixerit Prælati, cujus contractu Ecclesia est læsa; toto enim tempore illo legitimè impedita censetur; cum illum, quod temere fecit, retracturum verisimile & credibile non sit, *Franc. in c. cit. n. 9. Redoanus de Reb. Eccles. non alien. q. 23, n. 15. & Barbosa*

in c. cit. n. 44. Secundò, si frequentis & repentina Prælatorum mutationes interea sint factæ; cum Ecclesie vel monasterii juribus perquirendis & antecessorum suorum gestis, an Ecclesie utilia vel damnosa sint, discutendis invigilare non potuisse præsumantur, *cit. Redoanus n. 15. & Barbosa n. 45.* Tertio, si damnum eminentissimum & læsio enormissima sit, *cit. Redoanus n. 16. & Fagnanus in c. Requisivit 1. hic n. 14.* Quarto, si Ecclesia propter gravem metum restitutionem petere intra quadriennium non potuit, *Panormit. in 6. Tum litera 5, num. 10.*

Sunt & ab *Oddo de Restit. in integ. q. 20. n. 39.* & *Galelio eodem Tract. in 6. 1. in 6. n. 98.* magnò numero referuntur DD. qui cum *Baldo in l. Falsam 3. C. Si ex fals. instrument. n. 3. Caldas in l. Si Curatorem V. Infra legitimum n. 3. Tulcho Practic. V. Restitutio conclus. 288. n. 9.* & *Menochio Recup. Remed. 15. n. 115.* restitutionis Ecclesie rationabilem ac justam causam esse velint ignorantiam; ac proinde quadriennium Ecclesie non à die læsionis illatæ, sed cognitæ, sive, ut loquuntur, notitiæ currere, Primò; quia ex Juris dispositione quadriennium, ad restitutionem petendam indultum, non currit legitimè impeditis, *c. 1. c. Si adversus 2. in 6. ibi, Si petere negligenter omittat*: negligens autem dici nequit, qui læsionem omnino ignorat, *l. Genero §. ff. de His qui inf. not.* Secundò; quia antiquus annus, à Prætorè ad restitutionem datus, fuit utilis: & licet ei subrogatum quadriennium, ubi currere cepit, continuetur & tam feriatis quàm non feriatis diebus currat, ab initio tamen utilis est instar anni veteris; cum, ex die, quò olim annus ille, numerandum, ab Imp.asseratur, *l. fin. C. de Temp. in integ. restit.* non obscuro argumentò; quòd currere non de-

non incipiat ignoranti. Tertio; quia Ecclesia semper fungitur vice Minoris, & nunquam fit Major; ac proinde quadriennii tempus ipsi nunquam incipit currere, per *c. Requisivit 1. cit.* quod Ecclesia jure Minoris illa servanda dicitur *Semper*, dictione denotante perpetuitatem & continuationem, *arg. l. Semper 5. pr. ff. de Jure Immunit.* Boërius *decis. 158. à num. 1.*

71. Sed rationes istæ, ut minimè leves sint, quadriennium tamen illud à die notitiæ inchoari, aliis DD. non persuaserunt; illud enim Ecclesiæ quoque ab ipso factæ læsionis, v.g. præscriptionis completa die; ac proinde ignoranti currere, cum Covarruvia in *Reg. Possessor p. 3. §. 3. n. 4.* & Tiraquello *de Reract. Gentil. §. 35. gloss. 4. n. 44.* defendunt Zæsius in *ff. de Minoribus n. 62.* Perez in *C. de Temp. in integ. rest. n. 6.* ex Universitatis nostræ celeberrimis antecessoribus Arnold. Rath. *Tract. de Usucap. cap. 5. n. 45.* & alii magni in Jure nominis DD. qui suam hanc sententiam stabiliunt Primò, textu *Clement. 1. ibi, In integrum restitutio fieri debet intra quadriennium continuum à tempore læsionis*, completa, Glossa *ibi, V. A tempore.* Secundò; quia minoribus quadriennium currere incipit à 25. ætatis anno; & majoribus à die cessantis impedimenti, v.g. absentia, captivitatis &c. *l. fin. cit.* nullà ratione habitâ Scientiæ vel Ignorantiæ: quâ durante, sicut præscriptionum, ita etiam restitutionis tempora currere non incipere Legum conditores nulpiam expresserunt. Tertio; quia, si Ecclesiæ ignoranti restitutionis tempus currere non inciperet, nisi à die scientiæ læsionis, Usucapionum & Præscriptionum jus totum in discrimen adduceretur, ut cum DD. *cit.* advertit Barbosa in *c. 1. in 6. n. 22.* Cum enim nemo, nisi supinus, res suas penes alterum esse patiat.

& propterea in eo, contra quem præscriptio procedit, ignorantia præsumatur, ut in *l. Verius 2. ff. de Probat.* DD. notant, si quadriennii ad restitutionem à Jure indulti cursus, donec læsio innotescat Ecclesiæ, non inciperet, plerumque non quatuor duntaxat, sed quadraginta: imò centum & mille annis adversus præscriptionem restitui posset; itaque rei ab ipsa translata possessor nunquam plenè securus & finis litium esset, contra *l. Omnes 4. §. 1. Cum notissimi 7. pr. C. de Prescript. 30. vel 40. annor.*

72. Ex duabus his sententiis prior frequentiori DD. suffragio, & Tribunalium etiam, præsertim Ecclesiasticorum, praxi est recepta; ut propterea *Oddus q. cit. n. 37.* ab ea in judicando & consulendo non facilè recedendum, moneat, Ne verò ab Ecclesia contra se impetranda restitutionis periculo perpetuò obnoxii possessores & lites immortales reddantur, eam ex causa ignorantia 30. duntaxat vel 40. annis restitui posse, aliqui volunt apud eundem *n. 38.* Verum, quia ad 73. hanc rem allata ratio, si aliquid, restitutionem Ecclesiæ non solum 30. vel 40. sed centum: imò mille annis competere evincit, verior in puncto Juris, istiusque principis magis consentanea mihi semper visa est sententia posterior: cujus ratio Ecclesiæ competens quadriennium extra casus supra relatos à die læsionis, v.g. præscriptionis completa, etiam ignoranti currere suadet.

Neque contrarium persuadent argumenta allata pro priori. Primùm; quia imprimis restitutionis quadriennium ab ipsius Contractus, Sententiæ, Confessionis, ac proinde à læsionis tempore computandum, *cc. cit.* clarè habetur, ut in utrumque notat Vivianus. Deinde; quia ex *c. 1. cit.* dum Ecclesiam ob ignorantiam ex prævaricatione & fraude pro-

Nn nn n 2 venientem

venientem restitui statuitur, aliunde proveniente ei non prodesse, insinuat; cum, si quacunque ignorantia quadriennii cursum impediret, ex prævaricatione & fraude ortam specialiter non expressisset, ut rectè observat Zoësius *cit. n. 62.* Demum; quia, etsi restitutio *cc. cit.* post quadriennium, quòd ipsius petitio intra hoc negligentè omisa sit, negetur: non tamen eam non negligentibus quibuscunque, ac proin ignorantibus postea semper concedi asseritur. Neque hoc à contrario inferre licet ad correctionem Jurium evitandam; cum ista quadriennium minoribus non à notitiæ læsionis, sed ab exacti 25. anni: majoribus à cessationis impedimenti die, *l. fin. cit.* Ecclesiæ verò id sicut minori, *c. Requisivis cit.* expressè à Contractus, Confessionis, *c. 1. & c. Si adversus cit.* & ab ipsius læsionis die, *Clement. cit.* disertis verbis concedant.

Alterum; quia etiam annus Prætorianus olim, non à scientiæ primùm, sed à sublato impedimenti die currere capit, *l. fin. C. Ex quib. caus. major. & l. Ab hostibus 18. C. de Possim. revers.* Utilis autem dicebatur vel ratione decursus, vel potius; quòd non à die læsionis v.g. quòd præscriptio contra absentem completa est; sed à die sublato impedimenti fuerit computandus, *Rath. cit. n. 45. l. D.*

Postremum; quia minoris Jure Ecclesia gaudet; quòd, sicut ille à 25. anni exacti, sic ipsa regulariter à læsionis perfectæ die quadriennium habeat ad petendam restitutionem, *arg. l. fin. cit.* ut ex Baldo notat Redoanus *de Reb. Eccles. non alien. q. 23. n. 8.* Neque eam adversus eundem contractum vel alium actum perpetuò restitui, rectè desumitur ex *c. Requisivis cit. V. Semper;* quia hæc dictio solummodo significatur, Ecclesiam quandocunque, quotiescunque, & quocunque contractu vel actu lædatur,

adversus etiam minoris instar illam feruari auxiliò in integrum restitutionis, intra quadriennium, à die læsionis perfectæ computandum, ut *in c. cit.* cum Glossa *V. Jure minoris* observant Paganus *n. 12.* & Gonzalez *n. 2.* Alius verò, sed sensu non multum diverso Panorm. *in c. 1. cit. n. 16.* & Barbosa *in Clement. Unic. n. 12.* asserunt, Ecclesiam fungi vice & jure minoris, qui factus est major; cum, sicut isti contractu aliòve actu lato 25. ætatis annò impletò in integrum restitutionis ope totò quadriennio succurratur, sic & Ecclesia ejus auxiliò adjuvatur totò quadriennio à die læsionis completæ: non; quòd, sicut minor totò minoris ætatis tempore, sic Ecclesia semper, hoc est, sine ullo temporis termino & quamdiu Ecclesia est, auxiliò illud valeat implorare; quia hunc dictionis *Semper* intellectum aperte non admittunt textus *c. 1. c. Si adversus 2. in 6. & Clement. cit.* Ecclesiæ pro in integrum restitutione quadriennium duntaxat concedentes.

Porro intra quadriennium à Jure concessam restitutionem non solum postulandam, sed ejus causam etiam finitendam; ac proinde litis contestationem non perpetuari, patet ex *l. Petenda 6. C. de Temp. in integ. Restit. & Clement. Unica cit.* Quòd licet Jure verum sit, & super Restitutionis causa post illud jam lapsam latam sententiam ipsò Jure nullam esse, cum Baldo *in l. fin. cit. n. 31.* doceat Oddus *q. 19. n. 95.*

Non desunt tamen casus, quibus, restitutione intra quadriennium propolitâ, istius ante eam finitam lapsus Minoris, Ecclesiæ &c. non nocet: veluti primò, si non per ipsos, sed per judicè aut adversarium stetit, quò minus restitutionis causa intra tempus illud finiretur, Glossa *in c. 1. V. Finiri in 6. & ibi Barbosa n. 7. Secun-*

75. Secundò, si causa ultra quadriennium differatur cum consensu adversarii, contra quem minor aut Ecclesia restitui petit, *Glossa in l. fin. cit. V. Finendam.* Tertio, si testes super articulis eam concernentibus ex locis remotis sint vocandi, aut propter aliud necessarium impedimentum restitutionis causa nequeat expediti, *Oddo q. cit. à n. 96.*

76. Dixi etiam, *De Jure*; quia ab istius rigore. tam in Ecclesiastico quam Seculari Foro, sensim & multum est recessum; cum enim hodie, *l. Properandum 13. C. de Judicium* saluberrima dispositio ferè antiquata & nullus litium terminus ac finis sit, restitutioni præfixum quadriennium ferè in ejus tantum imploratione solet observari, ut in *Clement. cit.* præter alios notant *Barbosa n. 4. & Galeus n. 49.*

77. Dubium hic est de casu, quò de quadriennii ad petendam restitutionem à Jure indulti lapsu ambigitur; hoc enim casu id nondum lapsum probandi onus ipsi Minori vel Ecclesiæ incumbere voluit *Ant. de Butrio in c. Constitutus 8. n. 7. & Salyetus in l. Si Minorem 4. C. hic* & colligunt partim ex *c. cit.* ubi restitutionem petentes allegant, se adhuc existere intra tempus, ad obtinendam Restitutionem concessam: partim ex eo; quòd Minori restitutionem petenti etiam incumbat onus probandi contractum minoris ætatis tempore celebratum, *c. cit.* in cujus casu iidem monstrasse perhibentur, se lætos ex contractu celebrato tempore ætatis minoris.

78. Sed, licet hoc verum &, Contractum in minori ætate celebratum, restitutionem petenti: quadriennii tamen lapsum, non ipsi, aut Ecclesiæ, sed ei contra quem restitui postulant, probandum, cum *Oddo q. 39. n. 3. & aliis ab isto relatis ex l. Si Minorem cit.* depromunt

Barbosa in c. cit. n. 9. & Bruneman. in l. cit. n. 1. Rationem dant; quòd ætatem probandi onus incumbat ei, qui eam allegat, & intentionem suam, sive agendò sive excipiendò, super ea fundat, *Mascard. de Probat. conclus. 667. n. 2.* Cum ergo, sicut restitutionis auxilium implorans in ætate minore, sic ejus adversarius in quadriennii lapsu se fundet, sicut illam Minori, ita hunc probandi onus ejus adversario incumbit: nisi minor quadriennium, quod re ipsa lapsum esse constat, sibi currere non potuisse contendat, propter legitimum impedimentum; hoc enim casu à minore impedimentum, quod allegat, probandum, rectè observat, & ex *c. 1. in 8. verbis, Nisi probetur*, colligit idem *Barbosa ad hujus c. Textum n. 18.*

ARTICULUS VI.

De Judice Causæ in integrum Restitutionis istiusque impetratæ Effectu.

SUMMARIUM.

79. Restitutio petitur contra rei v.g. Emptorem,
80. Istius heredem, & aliquando contra tertium possessorem:
81. Apud Judicem, cui is,
82. Ratione Domicilii aut Rei subditus est.
83. De Jure etiam apud inferiorem,
84. Et aliquando delegatum.
85. Hodiernis moribus apud supremum.
86. Ecclesia apud Ecclesiasticum eam petit.
87. Restitutio aliquando sæpius petitur.
88. Eâ impetratâ recuperatur Res.
89. De illius fructibus dubium est,

N n n n 3

90. In